
IV. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

Uroczystość Jubileuszu Profesor Teresy Kurowskiej połączona z wręczeniem Księgi Pamiątkowej „Współczesne problemy prawa rolnego i cywilnego”

15 czerwca 2018 r. odbyła się uroczystość Jubileuszu Profesor Teresy Kurowskiej, połączona z wręczeniem Księgi Pamiątkowej pt. *Współczesne problemy prawa rolnego i cywilnego*.

Uroczystość otworzył Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego dr hab. prof. UŚ Piotr Pinior, który przypomniał osiągnięcia oraz sukcesy naukowe Pani Profesor oraz przywitał licznie zgromadzonych gości: przedstawicieli świata nauki, praktyki, a także przyjaciół i uczniów Pani Profesor.

Laudację na cześć Profesor Teresy Kurowskiej wygłosiła Jej uczennica, a obecna Kierownik Katedry Prawa Rolnego i Gospodarki Przestrzennej dr hab. prof. UŚ Dorota Łobos-Kotowska. Przedstawiła ona osiągnięcia naukowe, organizatorskie i dydaktyczne Pani Profesor, związanej z Uniwersytet Śląskiem i Wydziałem Prawa i Administracji od prawie 45 lat, w następujących słowach:

Na zdjęciu Jubilatka prof. Teresa Kurowska

„Szanowna Pani Profesor, Droga Jubilatko,

Po wielu latach pracy pod Pani kierownictwem przypadł mi w udziale niezwykle zaszczyt wygłoszenia laudacji z okazji Jubileuszu Pani pracy naukowej, dydaktycznej i organizatorskiej. Zaszczyt to tym większy, że zarówno dla mnie, jak i innych uczniów, przyjaciół i współpracowników, Pani Profesor Teresa Kurowska jest osobą szczególną. Jest bowiem nie tylko wybitnym prawnikiem, który wprowadził nas w zasady prowadzenia pracy naukowej, rzetelności, dociekliwości i uczciwości naukowej, pokazywał nam obszary naukowe warte uwagi i podjęcie badań, ale była i jest nadal naszym przyjacielem.

Pani Profesor Teresa Kurowska rozpoczęła swoją akademicką edukację w 1969 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego. Studia prawnicze ukończyła w 1974 r. obroną pracy magisterskiej nt. *Rząd i jego struktura wewnętrzna w świetle przepisów prawa wybranych państw europejskich*. W październiku 1974 r. Pani Profesor podjęła pracę na Uniwersytecie Śląskim w utworzonej w tym roku Katedrze Prawa Rolnego i Gospodarki Przestrzennej pod kierownictwem Profesora Waleriana Pańki. Pod okiem Profesora w 1982 roku uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy „*Obszar specjalny*” jako prawny instrument gospodarowania przestrzenią. Rozprawa ta została natychmiast doceniona i otrzymała III nagrodę w prestiżowym konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace doktorskie i habilitacyjne za lata 1982-1983. Następnie w 1995 r. na podstawie rozprawy *Upowszechnianie prawa własności nieruchomości* uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego z zakresu prawa cywilnego i rolnego. Od lutego 1996 r. pełniła funkcję kierownika Katedry Prawa Rolnego i Gospodarki Przestrzennej, a od 2003 r. została zatrudniona na stanowisku profesora Uniwersytetu Śląskiego.

Działalność naukowa Profesor Teresy Kurowskiej, jak również Jej dorobek naukowy, związane są przede wszystkim z prawem rolnym, ale wykraczają poza jego tradycyjne ujęcie, jako prawa kształtującego reguły produkcyjnego korzystania z gruntu rolnego. Pani Profesor zawsze prezentowała bardzo współczesne ujęcie prawa rolnego, wpisujące się w zmianę paradygmatu prawa rolnego, które zostało poszerzone o zagadnienia przedsiębiorczości rolnej, rozwoju obszarów wiejskich, aspekty ochrony i korzystania ze środowiska. Na dorobek naukowy Pani Profesor Teresy Kurowskiej składa się 93 indywidualnych publikacji naukowych i kilkanaście współautorskich, w tym monografie i części monografii, udział w ogólnopolskim podręczniku *Prawo rolne*, który doczekał się 8 wydań, oraz w 2 wydaniach skryptu *Prawo rolne*, liczne artykuły naukowe publikowane w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych.

Wczesne zainteresowania naukowe Pani Profesor koncentrowały się na organizacji przestrzennej rolnictwa na obszarach wiejskich. Pani Profesor Teresa Kurowska jest współautorem monografii *Prawo a polityka regionalna wobec rolnictwa regionu uprzemysławianego*, *Organizacja przestrzenna zjednoczeń rolno-przemysłowych w aspekcie prawnych form kooperacji w rolnictwie* oraz licznych artykułów, m.in. *Plany zagospodarowania przestrzennego a kształtowanie struktury użytkowej gruntów rolnych* (współautor: W. Pańko) czy *Kilka uwag na temat struktury organów administracji*

państwowej w zakresie gospodarki przestrzennej. Zwieńczeniem zainteresowania tą problematyką była rozprawa doktorska nt. „*Obszar specjalny*” jako prawny instrument gospodarowania przestrzenią.

Zainteresowanie problematyką gospodarki nieruchomościami stanowi naturalną konsekwencję dalszego pogłębienia dotychczasowych pól badawczych, które zostały rozszerzone o zagadnienia dotyczące gospodarki gruntami rolnymi, ingerencji administracji w sferę uprawnień właścicielskich. Także ta tematyka była podejmowana w licznych rozprawach i artykułach. Wskażę tylko te najważniejsze: *Obszar specjalny jako postać ingerencji administracji w sferę uprawnień właściciela nieruchomości, Obszar specjalny – przyczynek do współczesnego ujmowania prawa własności gruntowej, Gospodarka gruntami komunalnymi, Zadania gmin w zakresie gospodarki gruntami, Władcze uprawnienia gminy w zakresie gospodarki gruntami komunalnymi czy Oplata adiacencka.*

Przedmiotem trwającego ciągle zainteresowania jest problematyka upowszechnienia prawa własności nieruchomości. Zaowocowała ona pracą habilitacyjną pod tym samym tytułem oraz artykułami pt. *Uprawnienia państwowych osób prawnych do mienia będącego w ich zarządzie, Ekologiczna funkcja własności rolniczej, Renesans własności rolniczej.* Zaskakuje ciągle aktualność pracy habilitacyjnej Pani Profesor. Wnioski i postulaty sformułowane w ostatecznych konkluzjach w 1995 r. pozostają aktualne do dnia dzisiejszego. Tezy o potrzebie ochrony uprawnień właścicielskich i rozsądne wyważenie dopuszczalności ograniczenia własności w interesie publicznym są bowiem nadal przedmiotem rozważań przedstawicieli doktryny prawa cywilnego.

Zainteresowanie zagadnieniami ochrony środowiska na obszarach wiejskich stanowi kolejny obszar badań, który jest poruszany począwszy od 1990 r., wiąże się z poszukiwaniem prawnych środków ochrony gruntów rolnych na obszarach zdegradowanych. Wynikiem dociekań naukowych jest udział Pani Profesor w monografii *Prawna ochrona środowiska w związku z poszukiwaniem kopaliny.* Podjęcie w roku 1993 wykładów na Polsko-Amerykańskim Studium Podyplomowym Przyjaznej dla Środowiska Restrukturyzacji Przemysłu Metalurgicznego i Ciężkiego (dla menadżerów) pozwoliło na opracowanie skryptu pt.: *Prawne aspekty ochrony środowiska w procesie restrukturyzacji przemysłu metalurgicznego i ciężkiego,* a następnie – po wejściu w życie nowych regulacji dostosowanych do wymogów Unii Europejskiej – jego nowej wersji *Wybrane zagadnienia prawa ekologicznego.*

Pani Profesor Teresa Kurowska już po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego kontynuowała zainteresowania naukowe na wyznaczonych obszarach badawczych, jednak z przesunięciem akcentów na rozwiązania unijne, które po przyjęciu *aqui communitaire*, a następnie akcesji Polski do Unii Europejskiej wpływają na rozwój polskiego ustawodawstwa rolnego. W podręczniku *Prawo rolne* pod red. A. Stelmachowskiego, a następnie pod red. P. Czechowskiego, podejmowała problematykę planowania przestrzennego w kontekście wykonywania własności rolniczej, czy problematykę ochrony gruntów rolnych. Kwestie związane z obrotem nieruchomościami rolnymi były natomiast podejmowane w pracy zbiorowej pt. *Metoda i procedura*

wyceny nieruchomości rolnych, której Pani Profesor jest współautorem, oraz w cyklu artykułów: *Gospodarstwo rodzinne czy gospodarstwo rozwojowe. Dylematy wyboru, Nieruchomość i jej elementy, Gospodarstwo rolne jako przedmiot wyceny, Ograniczenia w obrocie nieruchomościami rolnymi w ustawodawstwie krajów członkowskich Unii Europejskiej*. Poruszana w nich problematyka była nie tylko podstawą dyskusji doktrynalnej, ale zawarte w nich rozważania znalazły zastosowanie w praktyce wyceny nieruchomości.

Pani Profesor podjęła także problematykę ubezpieczeń społecznych w rolnictwie. Jej wypowiedzi na ten temat znalazły wyraz w publikacjach naukowych *Ubezpieczenia społeczne jako instrument zmiany generacji w rolnictwie* oraz *Status prawny kobiet w systemie ubezpieczeń społecznych rolników*. Ta ostatnia doczekała się także wydania w języku angielskim.

W ostatnich latach zainteresowania Pani Profesor zwracają się ku kwestiom teoretycznym formułowania, pod wpływem ustawodawstwa unijnego, koncepcji, założeń i konstrukcji nowych instytucji w prawie rolnym, co można dostrzec w wypowiedziach nt. *Założeń konstrukcyjnych umowy przyznania pomocy z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich*. Była to pierwsza nowatorska próba konstruowania założeń konstrukcyjnych szczególnej prawnorolnej umowy cywilnoprawnej: umowy przyznania pomocy w celu uzyskania pomocy finansowej ze środków unijnych w ramach programów wsparcia rozwoju obszarów wiejskich. Pani Profesor koncentrowała się także na zagadnieniach systemów wsparcia bezpośredniego (jednolitej płatności obszarowej), dostrzegając w niej instrument wsparcia dochodowego polskiego rolnictwa, który stanowi o możliwościach rozwoju gospodarstw rodzinnych. Założenia tej koncepcji przedstawiła na Europejskim Kongresie Prawa Rolnego w Casercie (Neapol), a następnie kontynuowała w kolejnych publikacjach, wśród których wspomnę choćby opracowanie nt. *Ochrony gospodarstwa rodzinnego – uwagi de lege ferenda i de lege lata, Gospodarstwa rodzinnego jako przedmiotu wsparcia i rozwoju obszarów wiejskich*. Przedmiotem zainteresowania Pani Profesor była także problematyka dywersyfikacji działalności w gospodarstwie rolnym, doniosła z uwagi na zachowanie dotychczasowych gospodarstw rolnych, ale i przyszły kształt polskiego rolnictwa. Zagadnieniu temu poświęcony został raport narodowy przedstawiony na Europejskim Kongresie Prawa Rolnego w Cambridge, a następnie problematyka ta była przedmiotem projektu zespołowego na ten temat. Wynikiem tych prac był cykl publikacji na ten temat, także zagranicznych. Pani Profesor Teresa Kurowska podejmowała także problematykę działalności rolniczej. Problematyka ta ma szczególną doniosłość dla prawa rolnego, należy bowiem do pojęć podstawowych dla tej gałęzi prawa, a zdaniem części przedstawicieli doktryny prawa rolnego, to właśnie pojęcie działalności rolniczej legło u podstaw jej wyodrębnienia. W tym zakresie poglądy Pani Profesor są zbliżone z poglądami większości przedstawicieli doktryny prawa rolnego i gospodarczego, którzy klasyfikują działalność rolniczą jako kategorię działalności gospodarczej. Warto wyrazić ubolewanie, że pogląd ten nie znalazł wystarczającego odzwierciedle-

nia w polskim ustawodawstwie, a tym samym nie został dostatecznie upowszechniony przez praktykę.

Bardzo ciekawa jest jedna z ostatnich wypowiedzi Pani Profesor Teresy Kurowskiej na temat *Własności gruntowej i planowania przestrzennego w dorobku naukowym Profesora Waleriana Pańki*. Stanowi ona nawiązanie do postulatów koniecznych zmian ustawodawstwa rolnego po 1989 r., niestety niezrealizowanych, a dla prawników-agrystów jest to powrót do porządkowania i wprowadzenia zmian w polskim porządku prawno-rolnym, w związku z potrzebą określenia modelu przestrzennego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce.

Podsumowaniem dorobku naukowego Pani Profesor Teresy Kurowskiej będzie monografia nt. *Prawo rolne i jego współczesne uwarunkowania. Wyzwania i zagrożenia*, której druk przewidziany jest na styczeń 2019 r., a której jesteśmy niezwykle ciekawi.

Zarówno opracowania monograficzne, liczne publikacje obcojęzyczne w renomowanych czasopismach i wydawnictwach, a także wszystkie pozostałe opracowania są potwierdzeniem i wyrazem wybitnych osiągnięć naukowych Profesor Teresy Kurowskiej. Podkreślić należy, że o dorobku naukowym Pani Profesor świadczy nie tylko Jej uznany i niekwestionowany autorytet w polskim środowisku naukowym, ale również pozycja, jaką uzyskała wśród prawników agrystów za granicą. Pani Profesor Teresa Kurowska była stypendystką na Wydziale Prawa w Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie oraz na Uniwersytecie Paris 1 Panthéon-Sorbonne we Francji. Od 2001 r. aktywnie uczestniczyła w organizowanych co dwa lata Kongresach Europejskiego Prawa Rolnego w Helsinkach (2001), Almerii (2003), Røros (2005), Casercie k. Neapolu (2007), Cambridge (2009), Bukareszcie (2011), Lucernie (2013), Poczdamie (2015), Lille (2017), gdzie prezentowała Polskie Raporty Narodowe, które zawsze dotyczyły aktualnych problemów prawa rolnego i stanowiły podstawy do formułowania postulatów dla zmian we Wspólnej Polityce Rolnej. Wyrazem uznania tego gremium dla Pani Profesor było powierzenie jej funkcji Delegata Narodowego do Komitetu Zarządzającego Europejskiego Komitetu Prawa Rolnego z siedzibą w Paryżu. Pani Profesor Teresa Kurowska uczestniczyła także w licznych międzynarodowych spotkaniach naukowych (konferencjach) organizowanych przez renomowane europejskie ośrodki naukowe prowadzące badania z zakresu prawa rolnego, w tym m.in. Uniwersytet Georga-Augusta w Getyndze czy Uniwersytecie w Maceracie, nawiązując kontakty naukowe i prowadząc badania z zakresu prawa porównawczego.

Pani Profesor organizowała także liczne (bo aż siedem) ogólnopolskich konferencji naukowych, których poziom merytoryczny, ale i znakomitą organizację, zawsze chwalili ich uczestnicy. Niektóre z nich odbywały się przy czynnym udziale i wsparciu Katowickiej Izby Notarialnej i Krajowej Rady Notarialnej. Brała także udział w konferencjach, sympozjach i spotkaniach naukowych organizowanych przez inne instytucje, zawsze aktywnie w nich uczestnicząc z referatami lub ważnym głosem w dyskusji naukowej.

Jednocześnie z wielkim uznaniem należy odnieść się do działalności dydaktycznej Profesor Teresy Kurowskiej, w tym kształcenia kadry naukowej. Pani Profesor Teresa Kurowska wypromowała 8 doktorów oraz recenzowała dorobek naukowy wielu doktorantów i trzech habilitantów (w tym również mój – co jest dla mnie osobistym powodem do dumy). Wychowankowie uważają Panią Profesor jako opiekuna niezwykle pomocnego, ale zarazem dyskretnego, pozostawiającego znaczną przestrzeń naukowej wolności i przychylnie wspierającego samodzielność w badaniach. Od Pani Profesor można uczyć się sztuki wskazywania swoim współpracownikom tego, co ważne w pracy. Jej inteligencja, zdolności erystyczne i subtelne poczucie humoru zdecydowały w największym stopniu o sukcesie w kierowaniu naszym zespołem.

Pani Profesor obok wykładów, seminariów i konwersatoriów z zakresu klasycznego prawa rolnego i europejskiego prawa rolnego prowadzi w różnych formach organizacyjnych zajęcia z obrotu i zarządzania nieruchomościami, prawa lokalowego, prawa zagospodarowania przestrzennego, prawa rolniczej działalności gospodarczej. Pani Profesor prowadzi seminarium doktorskie. Prowadziła także zajęcia na studiach podyplomowych Prawa Europejskiego, Wyceny Nieruchomości oraz na podyplomowych Studiach Notarialnych dla czynnych notariuszy. Należy wspomnieć, że Pani Profesor wypromowała ponad stu pięćdziesięciu dyplomantów i magistrów prawa i administracji. Warto przypomnieć także, że na początku swojej działalności naukowo-dydaktycznej Pani Profesor była opiekunem naukowym Sekcji Prawa Rolnego, Koła Naukowego Prawników, a w latach 1975-1980 zorganizowała i prowadziła cztery obozy naukowe.

Wspomnieć należy także działalność organizacyjną Pani Profesor na rzecz Katedry Prawa Rolnego i Gospodarki Przestrzennej, ale także Wydziału i Uniwersytetu. Pani Profesor Teresa Kurowska podczas swojej długoletniej pracy pełniła funkcję Prodziekana WPiA, Kierownika Katedry Prawa Rolnego i Gospodarki Przestrzennej, Wiceprzewodniczącej Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich UŚ, Rzecznika Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich UŚ, Członka Uczelnianej Komisji ds. Dydaktycznych.

Zorganizowała przy udziale Katowickiej Izby Notarialnej Studia Podyplomowe dla Notariuszy – bodaj jedyne w Polsce, a następnie była Kierownikiem tych studiów. Cieszyły się one ogromnym zainteresowaniem wśród ich uczestników, osób wykonujących na co dzień zawód notariusza.

Działalność Pani Profesor wykraczała także poza ramy Uniwersytetu Śląskiego. Pani Profesor była i jest członkiem Komisji egzaminacyjnych ds. aplikacji radcowskiej i adwokackiej przy Ministrze Sprawiedliwości, była także członkiem Państwowej Komisji Akredytacyjnej. Jest również cenioną ekspertką, z której opinii korzystają m.in. Urząd Rady Ministrów, Instytut Ochrony Środowiska PAN w Katowicach, Sejmowa Komisja d.s. Samorządu Terytorialnego czy jednostki samorządu terytorialnego.

Pani Profesor angażuje się także w działalność Polskiego Stowarzyszenia Prawników Agrarystów, Europejskiego Komitetu Prawa Rolnego, Komisji Nauk Prawnych i Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Katowicach. Pani Profesor jest Przewodniczącą Sądu Konkursowego na najlepsze prace magisterskie, doktorskie i ha-

bilitacyjne z zakresu prawa rolnego i żywnościowego im. Profesora Andrzeja Stelmachowskiego. Jest również cenionym recenzentem czasopism naukowych: „Studia Iuridica Agraria”, „Przeglądu Prawa Rolnego” i „Ubezpieczenia w Rolnictwie”.

Działalność Pani Profesor została doceniona przez Rektora UŚ, który przyznał jej 5 nagród I stopnia, 1 nagrodę II stopnia i 1 nagrodę III stopnia.

Szanowna Pani Profesor,

dzisiejsza uroczystość związana z Pani Jubileuszem jest także okazją do podziękowania i wyrażenia uznania, szacunku, jakimi Panią darzymy. Są to podziękowania za to, jakim jest Pani naukowcem, za wkład w rozwój doktryny prawa rolnego, ale także za to, jakim jest Pani człowiekiem: o szerokich horyzontach, wielkiej kulturze osobistej i wrażliwości. Mam nadzieję, a myślę, że mogę to powiedzieć w imieniu wszystkich pracowników i doktorantów Katedry Prawa Rolnego i Gospodarki Przestrzennej, że jeszcze przez długie lata będzie nas Pani wspierała swoją wiedzą i doświadczeniem, ciesząc się z naszych sukcesów.

Sto lat, Pani Profesor!”

W imieniu przedstawicieli prawników agrarystów głos zabrali prof. zw. dr hab. Aleksander Lichorowicz – Honorowy Przewodniczący Polskiego Stowarzyszenia Prawników Agrarystów, nestor prawa rolnego w Polsce oraz prof. zw. dr hab. Roman Budzinowski – Przewodniczący Polskiego Stowarzyszenia Prawników Agrarystów, kierownik Katedry Prawa Rolnego w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W swoich wystąpieniach podkreślili oni wkład Pani Profesor Teresy Kurowskiej w rozwój doktryny prawa rolnego. Nadto Pan Profesor Aleksander Lichorowicz zwrócił szczególną uwagę na współpracę Jubilatki z Krajową Radą Notarialną oraz zorganizowanie Studiów Podyplomowych dla Notariuszy, natomiast Pan Profesor Roman Budzinowski podkreślił rolę, jaką odegrała Pani Profesor w integracji środowiska prawników agrarystów, organizując szereg spotkań naukowych i konferencji.

Głos zabrali także przedstawiciele praktyki: radca prawny Piotr Bober – członek Krajowej Rady Radców Prawnych, były wieloletni Dziekan Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach, adwokat Roman Kusz – Dziekan Okręgowej Izby Adwokackiej w Katowicach i członek Naczelnej Rady Adwokackiej, rejent Jacek Wojdyło – długoletni były Prezes Krajowej Rady Notarialnej, były prezes Rady Notarialnej w Katowicach, którzy wyrazili swój podziw i szacunek dla dokonań Pani Profesor oraz w serdecznych słowach wspominali swoją współpracę z Jubilatką.

Wśród mówców nie zabrakło także przyjaciół Pani Profesor, zarówno z Wydziału Prawa i Administracji, jak i z innych jednostek naukowych. Swoje kontakty naukowe, ale także te osobiste, przyjacielskie wspominali prof. dr hab. inż. Krzysztof Kluszczyński z Politechniki Śląskiej oraz prof. dr hab. Jadwiga Gluminska-Pawlic i prof. dr hab. Anna Łabno z Uniwersytetu Śląskiego.

Następnie Dziekan odczytał i wręczył Jubilatce listy gratulacyjne od Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Śląskiego prof. dr hab. Andrzeja Kowalczyka oraz prof. dr hab. Adama Lityńskiego. Wychowankowie Pani Profesor: dr hab. prof. UŚ Dorota

Łobos-Kotowska, dr Paweł Gała i dr Marek Stańko wręczyli Pani Profesor Księgę Jubileuszową.

Następnie głos zabrała Dostojna Jubilatka, która podziękowała Autorom rozpraw za ich twórczy trud oraz wszystkim Gościom za przybycie na uroczystość. Pani Profesor podzieliła się z Uczestnikami jubileuszu wspomnieniami i refleksjami związanymi z prawem rolnym oraz wyraziła nadzieję, że dalsza współpraca całego środowiska prawników agrarystów oraz przedstawicieli praktyki przyczyni się do rozwoju tej gałęzi prawa.

Po uroczystości Dziekan Wydziału Prawa i Administracji zaprosił Gości na lampkę szampana. W tym czasie składano Jubilatce dalsze gratulacje i życzenia, a Pani Profesor wręczała Autorom księgi jubileuszowe.

DOROTA ŁOBOS-KOTOWSKA
PRZEGLĄD PRAWA ROLNEGO
NR 1 (22) – 2018, 229-236
DOI: 10.14746/ppr.2018.22.1.21